שבועה שאינו מין, אלא מין אחר (משום שאת) אינו לוקה.

נחלקו הרמ"ן (סוף דשבועות, דף כה) דאולי בשבועה שאינו מין, דבמקיימה אינו לקיים השבועה, דבעינן בתמן ע"י, הלכך לא חיילא שבועה כלל, אבל בקשבע שאינו אכל מין, הוי במקיימה יכול לעמוד בשבועתו, מאי אמרת שיאות לכשיסתכן תדחה שבועתו מפני סכנה, אם לא יאכל אלא שיעור שיהא יכול לעמוד עליו.

והרמ"ן מביא את הרמב"ם דמשני אתדדי, דלא בשבועה שאינו יאכל מין, הוי כעקר שבועה דאינו לקיימה, והוי שבועת שוא. והרמ"ן פליג, מהא – נחלקו הרמ"ן ס דהשבועה לא חלה מטעם אחר, דהוי נשבע לבטל את המצוה, ונשבע לעבור על דבר, שנשבע למאוס אור ועוד.

והנה דין שני הרמב"ם והרמ"ן, אם נדר בבהמה, דלפי הרמב"ם בשבועה משום דהוי דבר שאינו לקיימו, הלא הנדר לא חיילא, דהוי נדר שוא, מיהו לפי הרמ"ן הוי דלא בשבועה דהוי נשבע לבטל את המצוה, מיהו נדר חל לבטל את המצוה (ולכשיסתכן יאכל כפי הצורך).

והנראה בפלוגתייהו של הרמב"ם והרמ"ן, הרמ"ן סובר דשבועה שאינו לקיימה הוי כדנן הוי דמקיימה אינו לקיימה, כגון שינה, דבעינן, יכול שבועה

x) כאמור בנדר דנדרים, ט"ו ע"ב.

שלא אוכל כי, הרי במציאות, יכולה השבועה להתקיים, דלא יאכל כי אלא
דרך הדחק אינו לקיימה מחמת פקולא, זה לא מיקרי שבועה שאינו לקיימה, ולכן
אומר הגן דהא דלא חיילא השבועה מעולם דהוי נשבע לעבור על איסור תורה.
מיהו ד' הרמב"ם דגם היכא דמצד הדחק, אי לקיים שבועתן, מיקרי שבועה
שאינו לקיימה, ולא חיילא השבועה. (דאומנם לכשיסתכן חייב לאכול מחמת פקולא
מיהו קולם שבועה ליכא).

ומעתה שבועות (כ"ד) אמר, הא דאמר שבועה שלא אוכל נוס ואכל חייב
ונס פוטר, וכל מנין לה בנשבע לו לאכול חיש, דהשבועה חלה, ומחייב קרבן
ונס לשון דסל כיש למלקות. ודב ושמואל ורבינא מנין לה בכולל דברים האוסרים
עם דברים המותרין, ונס ליה לי' כולל.

ופריך המקו' והא בעי' איתא בלאו והן, פי' הדברים דלחולב קרבן בעי'
איתא בלאו והן (שבועה שאוכל ושלא אוכל), ולכן אומנם שבועה לא לאכול
נוס ושתוטה, שניר שייך דחייל בכולל, ואל איסור שבועה גם של נוס,
אבל הן לא מצבת, דגם נשבע לאכול שתוטה ונוס, אז חיילא
השבועה, ומסתיר התוס' שם אף דחייל שבועה לדסל מ"מ בכולל כגון
שבועה שלא אוכל עצה, בכולל של כל השנה, היינו דאמר היכא דנשבע שלא
לאכול, ואכל, דהוי ברור, ודאי חיילא, אבל היכא דנשבע שיאכל שתוטה
ונוס, ואם לא יאכל, מבטל שבועתו ~~[illegible]~~ דשבועה, ואסרינן לי' לאכול נוס.
והסבר הדברים, נהי דבכולל חלה השבועה, מ"מ מבטל קיום השבועה

---

x) ומאומנם ימות, חשיב יכול לקיימה, ר' אונגר.

לא תרחה איסור גזל בקל.

וביתר פירוט, דבשביל לא לגרום מצה, בכלל דשאר ומי, אם חיילי השבועה,

הרי דבכן לקיים שבועתן לא לגרום מצה בנפש, ואף דגם מצות מצה, מא

כיון דהוי בשוגג, אינו אוכל.

אבל דבשביל לגרום שתות וגזל, אפי' תחול השבועה, אסור לו לגרום,

משום דגם יאכל גזל, הרי עובר איסור גזל בקל.

והוי דלגו יבוא עשה דשבועה, כל הולכי מפי יעשה, (בכלל), ויעמה הלגזל

של גזל, כל דהוי בא בעינתן, ושי' התוס' עיי"ש ה', דבבהמ לא עדלמא.

ועיד איכל עכי טוגו הה כה, דעשה קל שישנו בשאלה אינו דומה לאמ.

ולגוד האמור, מובן הלמ' דפרינ והא ליתנו דה", והיינו אם נשבע לגרום

שתות וגזל, לא חיילי השבועה, ולכאו' נוטים הדברים כשי' הרמב"ם

דלעיל, דכון דגו' לקיים שבועתן מצד הדי", לא חיילי השבועה, ומינהי ליתנו

דה". (דכון דגופי' אם תחול השבועה, אינו לקיימה ולגרום, כי מצד הדי"

אסור לו לגרום בקל ובדלעיל, וכון דאינו לקיימה מצד הדי", לא חיילי

השבועה כלל).

ויהו לשי' הרמ"ן דלעיל, דהיכי דאינו לקיימה מצד הדי", לא מינהי אינו

לקיימה, נמצינו דאם נשבע לגרום שתות וגזל, לכאו' חיילי השבועה,

אף בכולל אסור לו לקיים השבועה, ולעבור על גזל בקל, אבל מה אנן

השבועה כל (ובכין התרה), אב אמרי אמ' בלמ' דהוי ליתנו דה".

ומן שלהם והיו דאגו סם לכל הקשבת לו לגבול חש נוס, בהשבועה הלה, ואמר
שם בשלמו לכל שניר איתנו בלאו הן, והיינו בהקשבת לגבול חש, שניר
הלה השבועה לם לעבור על דת, והמשלם (כפ' מה' מלוה בשם הפוסקים)
דלם בהקשבת על איסור דרבנן, לו מניחין אותו לעבור על איסור דרבנן
בקול בתון נשבע לשלם אבדן ריבית, אבל אמרי מינו איתנו בה הן
והרי אסור לו לקיים שבועתו ולעבור על איסור דרבנן בקול, ובעב ב'
כיון דהשבועה הלה, אף דקולא אסור לו לגבול חש נוס, מינו איתנו
בה הן, אבל מאילו מובת הו דאגו הקם לרות בכולל, דמינו איתנו
בה הן דאבל בלו חילוו השבועה כלל, ובא: הרמב"ם בלאלו דשבועה
שאו לקיימה ובכך הדין, מינו שבועה שאינו לקיימה, (הערת אלפנו סי' כה).

ולפי האמת, אין נכנס הדין דברי הגר' שבועות שם, ואיתנו בהה
שבועות (סי' כ') בישיר הענין לפי הדין, דאף דחילוו השבועה, היבו
הקשבת לגבול חמוטות ונוס, כיון דבמקומות אחרים לקיימה, מה מינו
איתנו בה הן, עלי תקיימה, הו דאגו איתנו בלאו הן, אם סגי דתבול
השבועה, והבו בה הן הלה השבועה. אל דבר דבה הן יהו לם חיוב קרבן,
ואני בלאו איבו חיוב קרבן, ומבו הוא מד הרמב"ן לייש בכך השני
ולו לפי ~~הדבר~~ דבבדי לחיוב קש על הלאו, בדי לם שיהו קש על
הן. לפי הקשבת ~~לגבול~~ לגבול חמוטות ונוס, נמי דהשבועה הלה, לפי
הן, אם אם לו אכל, ליבו קש, כיון דאינו שב מיהתא כלל, דלפי

יהיו עבדי דנשבע לגיבול, אזי לקיים שבועתו, ואינו בדין קרבן כלל.
(כי תש' איבעלת סי' יד), אפ' לו מינהו איתני בה.

ולפי האמור, היו דבבולל, דנשבע לגיבול שחוטאת עוף, ליתני בה, לפי
הרמב"ם היו שבועה שאינו לקיימה עצם הדין, ממילא לא חלה השבועה כלל.
ולפי הרן ומתני השבועה חלה, מה דדין קרבן, ליתני בה, כיון דאינו
שב מיד"ת ובדלמ"ל.

והיו דומה לכל דנשבע לגיבול חש עוף, מינהו איתני בה, אף דנמצא
אסור לגיבול, מה מדאורייתא מותר לגיבול לכל, ולכן מינהו איתני בלאו הכי
לגבי קרבן, הן לפי הרמב"ם הן לפי הרן.

אולם יל"ע, דהרמב"ם פסק (בנה שבועות ה"ג) דשבועה חלה על
חש לעבור כאן נשבע לגיבול חש עוף, (אף דהרמב"ם פוסק כרבא
דחש אסור מהתם), ולמה"מ דבנמצא אינו לקיים השבועה מדאורייתא,
(כיון דחש אסור מהתם, והוי עבירה בקל"ע), וכן והרי שי' הרמב"ם
דשבועה דאינו לקיים מחמת הדין, אפ' מינהו שבועה שאינו לקיימה ולא
חיילא השבועה כלל.

והקה מישב דאפ' דיש נשבע לגיבול חש עוף, מדאורייתא כדין
לגיבול חש עוף, והוי עבירה קלה מותר לו לגיבול ולעבור על השבועה המאמרה,

ונהי דהבאנו לעיל דאין עשה דשבועה דומה לא דנש ובדלעיל, כיון דלא תמיד ולגו דחיבוב התורה עדולא, ולכן בבהמ לגו עדולא ומטעמי דלעיל, אבל בנידון הבא, הו דאיסור חמור דחי לגיסור קל, הוי מצד הסברא, ולכן הי הדין נתן דמוסר לעבור על חש נש מלשר לעבור על איסור שבועה, רק מדרבנן אסרו לעשות כן לעבור בקלץ אם בבהמ, וכיון דמדגלריתא חייב לקיים השבועה ולגבולל חש נש, חילוי השבועה וחיב משום שבועת היטוי בהרמבם דלעיל.

(קהי שבועות שם)

סיכום האמור בקצרה! שי הדן דהיכי דהוי לקיומה מצד הדין, לגו מילי אלו לקיומה, משני חילוי השבועה. והמ שבועות שם דאומ בכולל, ומשבע לגבולל באמוסות נש, ליתי בהן, דלעני חומר קרבן, ליתי בהן דיוני שב מיד"ת. והיכי דמשבע לגבולל חש נש, לכל, דליתי בהן, משום דמהמ הוי ליתי בהן. ושיין חומר קרבן מן-התורה.

ולפי הרמבם דאם היכי דהוי לקיומה מצד הדין, הוי אלא לקיומה, ולכן הוי דליתי בהן מלגו כולל. והיכי דמשבע לגבולל חש נש, דשי הרמבם דחלה השבועה אם לרוח חסובה חש אסור מן-התורה, אלא דהוי לקיומה בנולל, כיון דחש אסור מהמ, מלא מן-התורה, צריך לקיומה את השבועה ולעבור על איסור חש דנש דקולל, וכיון דמהמ צריך לקיומה יש חילוי השבועה ובדלעיל.

ולפי האמור, הרי דומה דברים (טז) השבועה לבטל המצוה, אינה שבועה, דכל לא יחל דברו, אבל ~~אמת~~ מיתל הוא לתלמי שמים, בעי' הוא קרוא היבוי דנשבע לבטל מצ"ע, דלא חלה השבועה, אבל בנשבע לא כולל עבלה, לה הוי קרוא, לפי הרמב"ם דלעיל, דשבועה שאינו לקיימה מצד הדין, לה שבועה, והוי שוא, (ואפי' מי כולל, לא תחול השבועה מהיות טעמון, וכמו שהבאנו לפי הגמ' שבועות שם).

ובע"ד הסנהדרי בכ"מ אסור דרוש מקרא לאסור אסר, דאם נשבע להתיר את האסור בבה"ג דלעיל, לא חלה השבועה, ובע"ד לפי הרמב"ם לאו בעי' קרוא. ועוד ולב"ע לאו בעי' קרוא, והרי איבוי קרוא לא יחל דברו, דברו הוא דאינו מיתל אבל מיתל הוא לתלמי שמים.

ולפי הנ"ל מובנת קו"ל, דלפי דברו, כיון דאפשר לקיימו בתנאים חשיב אפשר לקיימו, ולכן בעי' קרוא לומר דלא חלה השבועה מקרוא, ואינו היבוי דנשבע בכולל תחול השבועה, אלא דמיירי ליתא בה משום דליבוי קרא בבה"ג, כיון דאינו שב מיבוטלו ובבטלו.

(ור' שימוני הקשה בדרוש דמיירי אף הסנהדרי כ"ל).

ושמעתי מהרב רוזמן שליט"א בשם הגר"מ פשט אחר בפלוגתייהו של הרן והרמב"ם הנ"ל, דלפי הפשט הנ"ל, בשבועה שלא אוכל לו, אם יאות ויתקיים השבועה, אלו דינא הדין לכשיסכים, דבין לאוכל מחאת פרוטה, ולכן לפי הרמב"ם הוי שבועה שאינו לקיימה, לאוות בתנאות יכולה להתקיים השבועה, מהו אצל הדין אינו לה להתקיים. והרן סובר כיון דבתנאות יכולה השבועה להתקיים אם יאות, אלו דינא הדין, חייב לאוכל מחאת פרוטה, אה לאו מיקרי שבועה שאינו לקיימה. והקשה מן דאם יאות תלוי לו, אין השבועה מתקיימת ובלא כלום, אלו הן אם יאות, והן אם אוכל מחאת פרוטה, אין השבועה מתקיימת, דהוי דחייב לאוכל מחאת פרוטה, מה ליבוי קיום השבועה, ולכן סל להרמב"ם, דבעי שבועה שיעמוד לקיימה, ובכהן אינו לקיימה בתנאות, ודמי לשבועה שלא יישן לו.

והרן סובר דאמנם אם יאות, לא תתקיים השבועה, מהו לה בעי שבועה שתוכל להתקיים, ובעי שבועה שלא ידטלנה, והיינו שבועה דבהבהה תתבטל, לה שבועה, וכיון דשבועה שלא אוכל לו, ואת תלוי הוי, ואמנם ליבוי קיום השבועה, מהו ליבוי ביטול השבועה, ואם אם יאכל מחאת פרוטה, אינ לא מיקרי ביטול השבועה, אלא פרוטה היתרה, ואינ מעשה עבירה כלל, הלכך ליבוי ביטול שבועה כלל. ואינ שבועה שלא יישן לו, הוי בעי

ישן, איבור ביטול השבועה, אלא דהוי אונס, אומר הגרי"ח דאונס הוי מעשה עבירה (אלו דאינו נעשה של בקר, ובין דהוי מעשה עבירה, לפשיטן בעי"ב, הוי ביטול השבועה, ולכן הוי שבועה שאינו לנוחה והוי שוא.

לפי האומר, מדברים לשון הבן וכלה: יש אומרת שיאמר, לכשיסמכן תבחה שבועתי מפני סכנה, והיינו דהתרה, ואינו ביטול השבועה. ועיי"ש בגה. ~~אולי נאמר דבשאר איבור ביטול השבועה (שאינו הוה אונס), איהו כיון לכשיסמכן יאמר מחמת סכנה, והוי התרה, ליבא ביטול השבועה דכללות. ומדברים מתר לשון הבן דלדול.~~

ולפי דברינו, הוה הינוש בדול לומר דבאונס תשיב מעשה עבירה, דה' הקב"ה ריש בתורת דאונס לא דעשה מעשה עבירה, וכן דיש בדוה בתורת ל' כ', דחייבי מיתות אונסין ומזון, ליבא דינא דהקב"ה ולא לחייבי מיתות שוגגין ומזון, עיי"ש ובנלי. ועוד דברי הגרי"ח.

ושמעתי ראיה בהגרי"ח דאונס תשיב מעשה עבירה, בבי' ל' עבירות, דאם עבר, אינו חייב, דהוי אונס, ולפי אמרי יהרג ואל יעבור, אם נאמר דאונס לא מעשה עבירה.

ואפשר לומר דאונס דלא מעשה עבירה, מה יהרג ואל יעבור, מחמת חומר איסורם, איבור בגה משום חילול ה'. ועי"ש בגה. אולם אולי כן, דהרי לא, אלא דבנעזר, ובעי"ב משום חומר איסורם ולא מטעם חילול ה'.